

Gemeente Den Haag

Ons kenmerk
BSD/2012.1603

DEAL SCHILDERSWIJK

HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS,

Overwegende dat:

- *de wijkaanpak in oktober 2011 een tweede fase in is gegaan waarbij Leefbaar Wonen Schilderswijk als vijfde pijler is benoemd (RIS 181395)*
- *Dat de Schilderswijk een extra aanpak nodig heeft*

Besluit:

- I. Instemmen met bijgevoegde Deal Schilderswijk
- II. A Instemmen met de aanwending van een deel van de middelen uit Fase 2 (RIS181395) voor de Schilderswijk
  - Pijler 1 Schoon en handhaving
    - Bewoners en partijen aan zet PM
    - Politie keurmerk veilig wonen €50K
  - Pijler 2 Jongeren en onderwijs
    - Acties voortkomend uit actiehoudersoverleg (JIT) €400K
    - Versterken zorgstructuur onderwijs €325K
  - Pijler 3 Multiprobleemgezinnen €2.500K
  - Pijler 4 Economie en werk
    - Winkelstraatmanagement €300K
    - Verbinden arbeidsmarkt €200K
  - Pijler 5 Leefbaar wonen, aanpak openbare ruimte € 3320K
- B Instemmen met het binnen het Krachtwijkenfonds herbesteden van de afgesloten business case MediaLab en te besteden in 2013 en 2014 aan:
  - Gezinsaanpak totaal € 1.250K:
    - extra capaciteit gezinscoaches
    - 25 extra VIG trajecten
    - Extra maatschappelijk werk voor gezinnen
    - 50 gezinnen extra stut en steun
  - Jongerenaanpak totaal € 550K
    - Versterken zorgstructuur onderwijs

- Straatcoaches/gezinsmanagers
- Trajecten voor de geïsoleerde vrouwen totaal € 500K
- Buurthuis van de toekomst in de Schilderswijk totaal € 600K
- Organisatie en communicatie totaal € 700K
- Afsluiten business case MediaLab totaal € 200K

Den Haag, 30 oktober 2012

Inleiding

Eind 2011 is de wijkaanpak een nieuwe fase ingegaan. Na vier jaar gaan de krachtwijken de goede kant op. De achteruitgang is in drie van de vier wijken gestopt en deze ontwikkelen zich langzaam maar zeker richting het Haagse gemiddelde. Voor de Schilderswijk geldt dat nog niet voldoende en bij het ingaan van de tweede fase is geconstateerd dat een extra impuls nodig is. De gemeente heeft met haar partners in de wijk bij de start van de wijkaanpak een programma voor tien jaar afgesproken. In de Schilderswijk moeten we in de tweede vijfjaars-periode dus aan een eindsprint beginnen!

De Schilderswijk ontwikkelt zich in mindere mate en het was al de meest kwetsbare wijk van Den Haag. Dit is niet acceptabel en daarom gaan we in de aanpak nu een stap verder. De Deal Schilderswijk is een extra aanpak, die leidt tot een veilige, kansrijke omgeving in een betaalbare wijk van de stad. We hebben veel geleerd in de krachtwijkenaanpak van de afgelopen jaren. Die ervaring gaan we gebruiken in de Schilderswijk-aanpak. Ook komt de ontwikkeling vanuit de Schilderwijkers zelf: mensen zijn actiever geworden, er zijn steeds meer aanspreekpunten in de wijk gekomen en steeds meer initiatieven van Schilderwijkers die hun verantwoordelijkheid nemen en zich met enthousiasme inzetten voor hun eigen wijk.

We doen als gemeente en andere organisaties in de Schilderswijk al veel succesvolle dingen. De politie grijpt samen met Openbare Orde en Veiligheid (OOV) in op criminele en overlastgevende (groepen) jongeren. Stadswachten en politie werken samen aan de leefbaarheid. Door veel extra inzet is het zichtbaar schoner geworden in de openbare ruimte. Momenteel worden ondergrondse restafvalcontainers (oracs) geplaatst. Medio 2013 is dit project in de hele wijk klaar. Op scholen wordt hard gewerkt om de resultaten op school te verbeteren. SAMEN 10+ is hierin een inspirerend voorbeeld. Brede buurtscholen in de Schilderswijk bieden vele verschillende activiteiten en worden steeds actiever in het bevorderen van ouderparticipatie. Thuiszitters worden door leerplichtambtenaren aangepakt. Met de actieagenda 'Geslaagd in het Vak' worden onderwijs en arbeidsmarkt sterker met elkaar verbonden. Woningcorporaties Haag Wonen, Staedion en Arcade hebben flinke stappen gezet om het thuisgevoel te versterken. Dat doen ze door intensief beheer, het schoonmaken van gemeenschappelijke ruimtes, investeringen in onderhoud en het nemen kleine leefbaarheidsmaatregelen. Het enthousiasme in de Schilderswijk is groot wanneer het gaat om initiatieven als het buurthuis van de toekomst en de participatiecentra. Zelforganisaties en autonome stichtingen zijn een krachtig platform voor de mensen in de wijk.

We kunnen dus, met onze ervaring, aansluiten bij de ontkiemende kracht van de Schilderswijk. Daarom is extra inzet kansrijk.

Voor de Deal Schilderswijk is een analyse gemaakt van de huidige ontwikkelingen in de wijk en is een voorstel ontwikkeld voor een toekomstige aanpak. Deze aanpak is 'getoetst' in de MKBA Deal Schilderswijk (bijlage). Maatschappelijke baten zijn afgezet tegen de kosten van de aanpak.

Met veel partijen en instellingen in de wijk zijn gesprekken gevoerd over een aanpak Schilderswijk. Enerzijds met professionals van woningcorporaties, zorg, welzijn en politie, anderzijds met bewoners, bewonersorganisaties, stichtingen en zelforganisaties. Hiermee is de voedingsbodem voor Deal Schilderswijk gemaakt. Wij stellen voor om voor het vervolg met al deze partijen, zowel professionals als met bewoners, stichtingen, ondernemers en zelforganisaties, de deal aan te gaan: samen.

Probleembeschrijving

De omvang van de problematiek is groot in de Schilderswijk. Er zijn te veel werklozen. Er zijn te veel risicogezinnen. Er is te veel criminaliteit. Te weinig bewoners spreken de Nederlandse taal. De Schilderswijk kent te veel vroegtijdig schoolverlaters (VSV-ers). Er wordt te veel rotzooi op straat gegooid. Er zijn te weinig redenen om er te wonen en het is te moeilijk om een vervolgstap te maken. Mensen die het beter krijgen, vertrekken vaak en maken veelal plaats voor huishoudens in een achterstandspositie. De

Schilderswijk is te geïsoleerd en te anoniem. Bewoners zijn te weinig trots en pakken de kansen die er zijn onvoldoende.

Analyse

De problemen zijn zo dominant dat de wijk zich niet kan ontwikkelen. Met de huidige inspanningen in de wijk is het hoogst haalbare een stabilisatie van de huidige situatie en komt de Schilderswijk niet over het 'dode' punt heen. Op basis van geplande investeringen en trends is een min of meer stabiele situatie te verwachten ten aanzien van overlast en onveiligheid en woonklimaat. De financiële inzet zal onverminderd hoog blijven. Voor een positieve ontwikkeling ontbreken massa, focus en duurzaamheid. Massa omdat de problematiek te groot is voor de 'speldenprikken' die tot nu toe zijn uitgevoerd. Focus omdat er scherpe keuzes gemaakt moeten worden in wat werkelijk effect sorteert en de wijze waarop. Duurzaamheid omdat veel aanpakken wel een positief effect hebben, maar zijn gestopt voordat een duurzaam resultaat is behaald.

Qua organisatie en aanpak is al veel bereikt. Binnen de hierboven genoemde criteria ontwikkelen we de aanpak door, met zo geringe mogelijke kosten en zo hoog mogelijke maatschappelijk baten. Uitgangspunt is het slim inzetten van middelen binnen de bestaande financiële kaders. We realiseren ons echter dat de omvang van de problemen groter is dan in het verleden is verondersteld. In sommige gevallen zullen we heel doelgericht een aantal kosten, die nu eenmaal voor de baten uitgaan, voor onze rekening moeten nemen. De middelen die met het besluit tweede fase wijkaanpak beschikbaar zijn gekomen, worden nu ingezet, vooral – maar niet uitsluitend – in de Schilderswijk.

Ander profiel van de Schilderswijk

We gaan nu de kracht van de Schilderswijk, een wereldwijk, versterken. De Schilderswijk biedt de mensen kansen en dat is nu haar kracht. De kans voor startende, nieuwe Nederlanders, migranten, om hier een leven op te bouwen. De kans aan migrantenkinderen, om hier een goede carrière te hebben met goede scholing. De kans aan studenten en jongeren om hier te starten, en met een betaalbare woning in een leuke buurt de stad te ontdekken. De kans aan ondernemers om de eerste stappen te zetten met een bedrijf en eventueel uit te groeien tot een grote succesvolle zakenvrouw/-man. Een wijk die schoner is, veiliger, en die meer werk biedt, meer school, meer Nederlands, meer uitdagingen en kansen biedt. Een wijk die als springplank kan dienen voor een carrière in Den Haag. Starterswijk waar migranten en jongeren zich thuis voelen, waar zij aan de slag kunnen en waar zij ruimte vinden om te ondernemen. Met als uiteindelijke doel dat, zoals de Schilderswijkers het zelf zo mooi verwoorden, 'mijn kinderen het beter krijgen dan ik'.

We zien de Schilderswijk als betaalbare wijk, maar ook als leuke wijk, als dynamische wijk, als stadse wijk en ook als duurzame wijk. Om de mensen in de Schilderswijk echt de ruimte te bieden om kansen te benutten, moet eerst de basis op orde worden gebracht. Hierin ligt de regie bij de gemeente en worden duidelijk grenzen gesteld aan wat aanvaardbaar is en wat aangepakt moet worden. Vervolgens zal de dynamiek in de Schilderswijk volop de ruimte krijgen. Initiatief bij de wijk en ondernemerschap zijn dan de sleutelbegrippen.

Deal Schilderswijk

Deal Schilderswijk bestaat uit twee onderdelen:

1. Basis op orde
2. Nieuwe dynamiek

Deze delen lopen naast elkaar, zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en complementair. De nadruk ligt in de eerste jaren op de aanpak om de basis op orde te brengen. In de jaren daarna ontstaat steeds meer ruimte voor dynamiek en worden bottum-up initiatieven ondersteund en gestimuleerd.

1. Basis op orde

We zetten ons eerst in om de basis op orde te krijgen. Dat is logisch gezien de kerntaak van de gemeente op het gebied van vooral schoon, heel en veilig. Maar het is ook nodig om de Schilderswijk in een grotere

positieve ontwikkeling te brengen en het vertrouwen te laten toenemen in de wijk zelf, in de gemeente en in andere instanties. Alleen dan hebben andere investeringen zin. Als de basis op orde is, hebben we een aantal doelen bereikt:

- de leefbaarheid en veiligheid in de Schilderswijk is substantieel verbeterd;
- er zijn meer mensen aan het werk en er zijn meer jongeren met een startkwalificatie;
- de leefsituatie van de kwetsbare huishoudens is gestabiliseerd en liever nog verbeterd.

Een wijk als de Schilderswijk, waar problemen groot en talrijk zijn, maar die ook een geheel eigen dynamiek heeft, vraagt om een aanpak van doeners. Doeners met voldoende mandaat die ruimte en verantwoordelijkheid krijgen en dit ook nemen, die snel kunnen optreden, erop af gaan, aan de deur komen en daar pas weg gaan als de problemen zijn opgelost. Er zijn veel goede en zeer gemotiveerde professionals. Zij kunnen de vertaalslag maken tussen de problemen in de wijk en het officiële overheidsbeleid met zijn formele procedures. Ze werken voor goede organisaties met goede aanpakken. Er kunnen nog verbeterlagen op het terrein van het effectief en gericht aanpakken van problemen en samenwerking worden gemaakt. De laatste jaren zijn er ook steeds meer vrijwilligers en bewoners, die de schouders eronder zetten en gáán voor de Schilderswijk.

Voorliggende Deal Schilderswijk sluit aan bij de goede aanpakken die er lopen en gaat hierbij ook uit van de kracht in de wijk en de vele organisaties die daar werkzaam zijn. Het is een aanpak waarin vraaggericht en omgevingsbewust gewerkt wordt en met duidelijke en strakke regievoering. De aanpak is niet alleen effectief, maar vooral efficiënt georganiseerd. Met dezelfde mensen wordt méér gedaan.

Kracht in de wijk

De Schilderswijk kent veel actieve bewoners, verenigd in allerlei verbanden en organisaties. Zij bereiken een achterban die vaak niet door de professionele instanties wordt bereikt. Deze kracht gaan we meer gebruiken. Dit gaan we op vernieuwende wijze vormgeven. We kijken naar de rol die organisaties willen en kunnen vervullen binnen het (professionele) netwerk van de wijk en in de Deal, waarbij het principe van *wederkerigheid* leidend is: voor wat hoort wat.

Nu al wordt hard ingezet om de bewoners waar mogelijk te ondersteunen bij initiatieven. Initiatieven moeten wel echt leiden tot een maatschappelijk gewenst effect. Goede voorbeelden zijn de organisaties die stageplekken regelen of die vrouwen naar de taalcursussen krijgen. Het stadsdeel zet extra in op de verbetering van de communicatie- en overlegstructuren. Deze ontwikkeling moet verder worden doorgezet en dat past bij de gestage lijn van deconcentratie die de gemeente Den Haag kent. Een brede, constante vorm van communicatie met en tussen de Schilderswijkers, professionals, uitvoerders, beleidsmakers en bestuurders is nodig.

De bewoners zijn het onderwerp van de aanpak en hun beleving staat centraal. Deze vormt de aanleiding én het meet- en ijkpunt. De aanpak is namelijk pas geslaagd als bewoners aangeven dat de leefbaarheid is verbeterd; het moet merkbaar zijn op straat, in de wijk.

Gebiedsgericht, gefaseerd: blok voor blok

De problematiek in de Schilderswijk is te verspreid en te complex om als geheel gebied in één keer aan te pakken. We werken in kleinere eenheden om maatwerk te kunnen leveren. Niet in elk gebied is de problematiek van dezelfde aard. We gaan offensief aan de slag met de signalen uit het blok. Het waarborgen van intensiteit en continuïteit zijn belangrijk. We brengen de basis gebiedsgericht (blok voor blok) op orde. Per domein en casus kan de aanpak nogal verschillend zijn in onder meer tempo. Maatwerk en differentiatie zijn de kernbegrippen. Er wordt een regisseur Deal Schilderswijk, de wijkmanager, aangesteld die rechtstreeks onder leiding van de wethouder wijkaanpak de aanpak gaat uitvoeren (zie verder paragraaf Organisatie).

Hieronder volgt een beschrijving van de interventies die gebiedsgericht worden uitgevoerd.

a). Fysiek

Schoon en heel

Met bewoners, ondernemers en woningcorporaties gaan we de wijk schoon houden en een extra inzet op 'heel'. Knelpunten in de openbare ruimte worden opgelost. Het op orde houden van de openbare verlichting heeft absolute aandacht.

We gaan concrete afspraken maken voor het beheer rondom oracs. Er komen naar voorbeeld van het Buurt Interventieteam (BIT-team) contactpersonen per straat of buurt die knelpunten en overlast in de openbare ruimte gaan melden via een 'melding openbare ruimte'. Deze contactpersonen kunnen ook bewoners of sociaal beheerders van de woningcorporatie zijn. Door de gemeente wordt adequaat gereageerd op meldingen. Hiermee houden we het beheer in de openbare ruimte onder controle.

We werken met verschillende organisaties in de wijk, o.a. het Buurt Preventieteam en Bewonersorganisatie de Paraplu. Een aanzienlijk deel van het beschikbare budget voor Participatie Schoon in de wijkaanpak wordt ingezet in de Schilderswijk (uit middelen Tweede Fase Wijkaanpak). Op basis van een Plan van Aanpak wordt nader bepaald hoeveel.

Handhaving is het sluitstuk van deze keten: als iemand zich niet aan de regels houdt, wordt hij/zij aangesproken door de handhaver en hardnekkige overtreders krijgen lik-op-stuk.

b). Sociaal

Veilig

De aanpak van veiligheid is beschreven en vastgelegd in het integraal veiligheidsbeleid 2012-2015. Deal Schilderswijk en de uitvoering van het integraal veiligheidsplan versterken elkaar door gerichte inzet van en heldere afspraken met partners en professionals in de wijk op de thema's jongeren en woninginbraken.

Iedere woninginbraak is er één te veel. Vanuit bureau Hoefkade is er een speciaal opgericht woninginbrakenoverleg. Vanuit dit overleg worden bijvoorbeeld schouwen georganiseerd met alle partners om de problematiek te visualiseren en afspraken te maken over de aanpak van deze problematiek. Een speciaal 'HIT-team' houdt zich onder andere bezig met het tegenhouden van woninginbraken. Zij werken nauw samen met de surveillance dienst die veelal op de fiets actief is. Er wordt ook ingezet op heterdaadkracht. Hiervoor wordt onder andere gebruik gemaakt van Burgernet.

De aanpak van overlastgevende en criminele jeugdgroepen blijft een belangrijk speerpunt voor de Schilderswijk. In het verzorgingsgebied Heemstraat wordt gewerkt met de 'Rizomatische aanpak'. Deze aanpak is een vervolg op de Delftselaanaanpak en is ook effectief tegen woninginbraken. Er is een analyse gemaakt van de personen die verantwoordelijk zijn voor een groot deel van de veelvoorkomende vormen van criminaliteit. Deze personen hebben bijzondere aandacht van politie, justitie en gemeente. Deze personen worden besproken in het Veiligheidshuis en afspraken over de aanpak vanuit hier gemonitord. Deze justitiële aanpak wordt gecombineerd met de Haagse aanpak problematische groepen. Zo worden op verschillende locaties waar sprake is van overlast door jeugdgroepen maatregelen ingezet als straatcoaches, Streetsport, flexibel cameratoezicht en gebiedsverboden.

Daarnaast worden op dergelijke locaties waar sprake is van jongerenoverlast overleggen met direct betrokkenen georganiseerd om gerichte acties te nemen en bewoners te betrekken. In de Frans Halsbuurt wordt momenteel een Pilot-overleg gestart als onderdeel van de aanpak van probleemjongeren op straat. Alle betrokken partijen worden bij elkaar gebracht, van jongeren en jongerenwerkers tot religieuze instellingen en politie. De nadruk ligt op het samen verbeteren van de situatie in de buurt. Doelstelling is coalities te smeden en hier een vervolg aan te geven. Het overleg wordt op den duur uitgebreid naar andere woonblokken.

Straatcoaches zijn zeven dagen per week op straat aanwezig op plekken waar sprake is van (ernstige) overlast. Zij spreken jongeren aan en sturen ze zo nodig weg. Zij hebben ook de taak om jongeren (en het gezin van de jongere) aan te melden bij de gezinsmanagers van de GGD.

Wanneer een groep is aangepakt en de rust weer terug is gekeerd in de buurt is het van belang dat bewoners weer aan zet komen. Vaak is dit makkelijker gezegd dan gedaan. Bewoners hebben zich lange tijd terug getrokken uit angst voor de aanwezige groep. Er is dus extra inzet nodig om de sociale cohesie na zo'n aanpak te verhogen en de weerbaarheid van bewoners te vergroten. Dit gaat niet vanzelf en de inzet van een sociaal makelaar (zie ook paragraaf Organisatie) kan hier een belangrijke rol in spelen. Dit laatste onderdeel is vooral van belang omdat de leden van de groep ook weer een keer terug komen in de buurt, zij moeten dan niet de kans krijgen om weer opnieuw te beginnen.

Er komt een doorstart van de projectfase Haagse Pandbrigade die bestaat uit een digitale schouw en fysieke controles door de Pandbrigade. Hierdoor neemt het aantal overlastsituaties van omwonenden af. Ook in de beheerfase blijft de Haagse Pandbrigade zichtbaar aanwezig.

Er wordt een stimuleringsregeling opgezet voor het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Doelgroep voor de regeling zijn particuliere eigenaren, zowel eigen bewoners als verhuurders. Met het besluit tweede fase wijkaanpak zijn hiervoor middelen gereserveerd.

Aanpak Gezinnen: alle kwetsbare huishoudens naar werk of participatie

Gezinnen vormen de basis voor een gezonde en veilige opvoeding van kinderen (zie ook raadsbesluit Programma Jeugd en Gezin 2011-2014). De kern van het vangnet voor kwetsbare gezinnen wordt gevormd door een aantal partijen: Den Haag op Maat, Centrum voor Jeugd en Gezin, Maatschappelijk werk en de Zichtbare Schakels. Samenwerking tussen deze partijen is essentieel. Lokaal werken zij samen met onder meer huismeesters van woningcorporaties, wijkagenten en zorgcommissies en zorgadviesteams. Afhankelijk van de aard van de problematiek vindt begeleiding plaats door een gezinscoach van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) of via Den Haag Op Maat.

Ouders zijn en blijven de eerst verantwoordelijken hiervoor. Om dit uitgangspunt verder kracht bij te zetten is over de hele stad een gezinsaanpak uitgerold die varieert van de uitbouw van de CJG-infrastructuur, speelprogramma 'Papa, Mama, kom je buitenspelen', de ontwikkeling van gezinsvriendelijke wijken en de verwijsindex.

In de Schilderswijk is een impuls om gezinnen te ondersteunen en weer terug in hun kracht te zetten noodzakelijk. Daarom wordt de bovenop het reguliere gezinsbeleid een 5-tal extra intensiveringen doorgevoerd:

Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid voert de pilot 'huis-aan-huis aan het werk' uit waarbij uiteindelijk vijfhonderd gezinnen met een bijstandsuitkering in de Schilderswijk begeleid worden naar een reguliere baan of naar vrijwilligerswerk. We starten met 150 gezinnen en bouwen dit verder uit. Uitgangspunt is het principe van wederkerigheid: iedereen die een uitkering ontvangt, doet ook iets terug voor de samenleving.

De oplevering van het geheel nieuwe CJG aan de Paviljoensgracht betekent een forse verbetering. Het versterken van de gezinsaanpak is met deze gezamenlijke huisvesting al een flinke stap verder. De integratie van de partijen in dit CJG zal de komende tijd ook in organisatorische zin plaatsvinden in het kader van de decentralisatie Jeugdzorg. Hierdoor wordt het aanbod intensiever en effectiever. De rijksregelgeving op dit terrein is traag en loopt stroef. Hier kan niet op gewacht worden. Aan het CJG aan de Paviljoensgracht in de Schilderswijk wordt extra capaciteit gezinssteun toegekend:

- extra capaciteit gezinscoaches
- 25 extra VIG trajecten
- Extra maatschappelijk werk voor gezinnen
- 50 gezinnen extra begeleiding 'Stut en steun'

Het meest effectieve en preventieve instrument om vroegtijdig problemen in gezinnen op te sporen en aan te pakken is signalen op school opvangen en oppakken. Hiervoor is in de hele stad tussen scholen en de CJG's een zorgstructuur ontwikkeld. Binnen de krachtwijken is voor deze zorgstructuur voor de jaren 2012 en 2013, vanuit de 2^e fase wijkaanpak, extra capaciteit beschikbaar gesteld. In de Schilderswijk loopt deze extra capaciteit ook in 2014 door tot aan de decentralisatie jeugdzorg. Hier worden extra middelen voor beschikbaar gesteld (zie paragraaf financiën).

De helft van de inzet van alle Haagse straatcoaches/gezinsmanagers vindt al plaats in de Schilderswijk. Door wegvallende middelen vanuit het Rijk voor straatcoaches zou deze inzet vanaf 2013 verminderen en vanaf 2014 niet meer mogelijk zijn. De situatie in de Schilderswijk is nog niet zodanig dat we deze inzet in 2014 kunnen missen. Gelet hierop worden middelen geprioriteerd om deze aanpak voor de Schilderswijk tot en met 2014 voort te zetten.

Om de strijd tegen overgewicht bij kinderen en jongeren aan te gaan en een gezonde leefstijl te bevorderen, wordt het beweeg- of leefstijlcentrum opgericht: een fysiek en virtueel multidisciplinair centrum. Het centrum moet een bijdrage leveren aan de door de gemeente ingezette integrale aanpak van de problematiek van overgewicht binnen de Haagse Aanpak Gezond Gewicht. Het (particuliere) initiatief wordt gerealiseerd met professionele partners in de stad (huisarts, diëtisten en fysiotherapeut) en met de Haagse Hogeschool. Het centrum gaat in 2013 van start. Op dit moment wordt een businessplan ontwikkeld. Gekeken wordt of er een plek in een Buurthuis van de Toekomst gevonden kan worden.

In de gezinsaanpak werken we samen met mensen en organisaties uit de wijk, bijvoorbeeld met bewonersorganisatie de Paraplu, Stichting Moeder en Dochter en het MOC. Door de Club van 7/Stichting Sabr worden sleutelpersonen uit de wijk opgeleid om voorlichting te geven aan moeders in de Schilderswijk en hen zo de weg te wijzen in de maatschappij. De samenwerkingsvorm is een verdere uitwerking van de manier van werken van Taal in de Buurt.

Aanpak geïsoleerde vrouwen

In het kader van het gemeentelijk emancipatiebeleid 2.0 zetten we in de Schilderswijk extra in op de kracht van vrouwen. In de wijk leiden veel vrouwen een geïsoleerd bestaan, hebben geen dagbesteding, komen niet de deur uit. We zien het ook als een 'stille kracht', een potentieel dat in de wijk aanwezig is. Op dit moment worden deze vrouwen echter geblokkeerd om hun rol te vervullen. In ons stedelijk emancipatiebeleid hebben we vastgelegd dat wij zoveel mogelijk vrouwen op de emancipatieladder vooruit willen helpen naar vrijwilligerswerk en betaald werk (treden 3, 4 en 5).

In de Schilderswijk constateren wij dat veel geïsoleerde vrouwen nog niet zo ver zijn. Voor zij zover zijn, moeten zij eerst de eerste treden van de emancipatieladder opgaan, uit isolement komen, sociale contacten opbouwen en deelnemen aan activiteiten (treden 1, 2 en 3). Hiermee kunnen zij ook in de wijk een rol van betekenis gaan spelen die het klimaat ten goede zal komen. Voor de jaren 2013 en 2014 stellen wij 0,5 mln (totaal) beschikbaar om de maatschappelijke participatie van lager opgeleide niet-uitkeringsgerechtigde vrouwen woonachtig in de Schilderswijk te verhogen en hun zelfredzaamheid te vergroten.

Buurthuis van de Toekomst Schilderswijk

Het is belangrijk dat er plekken in de Schilderswijk zijn waar mensen elkaar ontmoeten, actief zijn en zelf verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen wijk. Niet ieder vanuit de eigen accommodatie (welzijn voor welzijn, sport voor sport, cultuur voor cultuur en onderwijs voor onderwijs). In de wijk moeten partijen elkaar opzoeken, gezamenlijk oplossingen creëren, elkaar aanvullen en elkaars kracht vinden en gebruiken. Hiervoor is in het kader van het stedelijk Participatiebeleid het concept Buurthuis van de Toekomst ontwikkeld.

Ook in de Schilderswijk is dit concept succesvol. Voor de zomer vond een inspiratieavond plaats in Culturalis. Hieruit volgden verschillende kansrijke initiatieven zoals Ypse & De Mussen, Beheer Sporttuin, Ruimte voor judovereniging, Ontwikkeling Deltaplantsoen en Cruyffcourt sportzaal.

Gelet op de problematiek van de Schilderswijk willen wij het proces van Buurthuis van de Toekomst door de inzet van extra middelen ondersteunen. Er is dynamiek in de wijk losgemaakt, deze willen wij vasthouden en honoreren. Juist in de Schilderswijk is dit belangrijk. Daarom willen wij deze initiatieven, die gedragen worden door de samenleving en de partijen in de wijk zelf, tijdelijk in 2013 en 2014 een startsteun geven van jaarlijks € 300K. .

Aanpak Jongeren: jongeren naar school of naar werk

De Schilderswijk telt relatief veel risicjongeren. De problematiek van jongeren pakken we aan door hen perspectief te geven op werk of richting onderwijs.

De gemeentelijke diensten, het CJG en de wijkagent werken samen in een actiehoudersoverleg om jongeren die ‘tussen de mazen door’ dreigen te glippen, de goede kant op te brengen. Door o.a. JIT en Jeugdformaat wordt begeleiding geboden. Om het actiehoudersoverleg tot een succes te maken, worden er afspraken gemaakt over privacy die werkbare informatiedeling mogelijk maakt. Medewerkers hebben de tijd om met een jongere aan de slag te gaan. Obstakels in de vorm van omissies in de samenwerking met of tussen stedelijke partners en ontbrekende instrumenten worden via opschaling opgelost in de gemeentelijke organisatie.

Extra leerplichtambtenaren en vsv-casemanagement

Het aantal jongeren zonder startkwalificatie¹ daalde de afgelopen jaren in de Schilderswijk met 17% naar 205 in 2010/2011; dat is minder dan in andere stadsdelen De Haagse aanpak van verzuim en voortijdig schoolverlaten geldt voor alle Haagse (en Haaglandse) jongeren. Jongeren zijn namelijk niet gebonden aan grenzen van wijken, stadsdelen en gemeenten. In samenwerking met scholen zetten gemeentelijke casemanagers VSV zich in om zoveel mogelijk uitgevallen jongeren terug naar school te krijgen.

Omdat er in de Schilderswijk relatief meer schoolverzuim en voortijdige schoolverlaters zijn dan in andere wijken, is het van belang om extra aandacht te besteden aan deze jongeren en aan de scholen, waar deze jongeren op school zitten. Met de inzet van extra leerplichtambtenaren en VSV-casemanagers kunnen dreigende schoolverlaters en hun ouders op school in een vroegtijdig stadium op verzuim en voortijdig schoolverlaten aangesproken worden. Verzuim is namelijk een voorbode van voortijdig schoolverlaten. Verzuim kan ook wijzen op problemen die jongeren ondervinden op het gebied van schulden, criminaliteit, gedrag of gezinsproblemen.

De gemeente Den Haag heeft scholen de afgelopen jaren bijgestaan bij de verbetering van hun verzuimadministratie. Zonder goede verzuimadministratie komen spijbelende jongeren niet of te laat in het vizier van de scholen. Mogelijk problemen van verzuimende jongeren zijn zo moeilijker of niet op te lossen. Met de extra inzet van leerplichtambtenaren en VSV-casemanagers wordt eveneens de verzuimadministratie van de scholen met relatief veel leerlingen uit de Schilderswijk en andere krachtwijken aangepakt.

Ouderbetrokkenheid

De gemeente Den Haag doet samen met andere Europese steden sinds kort mee aan een project ter versterking van ouderbetrokkenheid om voortijdig schoolverlaten te voorkomen. Den Haag heeft nog niet eerder gewerkt met projecten die ouders van jongeren nadrukkelijker wil betrekken bij de vermindering van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten. Ervaringen van andere (Europese) steden kunnen benut worden voor de opzet van een dergelijk project in Den Haag. Aangezien de problematiek van voortijdig schoolverlaten relatief meer in de Schilderswijk voorkomt, gaat dit project bij wijze van pilot als eerste in de Schilderswijk van start.

De straatcoaches spelen een belangrijke rol bij het signaleren van jongerenproblematiek en werken hierbij nauw samen met het CJG. Inzet van straatcoaches in de Schilderswijk wordt gecontinueerd. Ook de school is een duidelijke ‘vindplaats’. De schoolmaatschappelijk werkers zitten samen met de CJG-medewerker in

---

¹ Startkwalificatie: vanaf mbo-diploma vanaf niveau 2, havo of vwo-diploma

de zorgcommissies en zorgadviesteams van de scholen. Via de CJG-medewerker wordt de verbinding met het actiehoudersoverleg gemaakt. Omdat niet alle jongeren binnen de Schilderswijk op school zitten, moet een structuur borgen dat er contact is tussen het CJG en scholen buiten de wijk.

De doelgroep 12- is een relatief nieuwe doelgroep die extra aandacht vereist; het is een generatie die nog een toekomst voor zich heeft en zij zijn nog in het vizier van de scholen. Zij worden bereikt via de scholen. Er wordt momenteel een impuls gegeven aan de versterking van de zorgstructuur op scholen. Ook het CJG is hierin een belangrijke partner.

Op het moment dat problematiek wordt gesignaleerd bij jongeren, wordt dit meegenomen in de gezinsaanpak (zoals hierboven beschreven) of direct doorgeschakeld richting CJG

Om jongeren perspectief te bieden op werk, werken we samen met ondernemers die nu al jongeren uit de wijk aan het werk hebben en met Het Stagehuis en de ondernemersvereniging BIZ. Er wordt een extra impuls gegeven aan leer-werkplekken en stageplaatsen binnen de actieagenda 'Geslaagd in het Vak' waarbij één van de actiepunten is het 'verwerven van stageplaatsen en leerbanen voor jongeren die extra begeleiding behoeven'. Via Dienst SZW is er plaats voor werkloze jongeren met een WWB-uitkering in een buurtserviceteam. Dit najaar worden door het college van B&W maatregelen vastgesteld om de toegenomen jeugdwerkloosheid tegen te gaan.

Momenteel wordt, onder de werknaam 'Trix2', de mogelijkheid onderzocht om het voormalige pand van SZW aan de van Ostadestraat aan te wenden voor risicjongeren om hier een cursus of korte opleiding te volgen of deelcertificaten te halen. In dit praktijkcentrum kunnen jongeren een vakopleiding volgen op het gebied van bijvoorbeeld metaal, hout of stukadoor. Een laagdrempelige voorziening als haalbaar alternatief voor jongeren die uitvallen.

Streetsport is actief in de Schilderswijk. Zij bieden sportactiviteiten aan op de locaties waar sprake is van overlast. De jongeren krijgen hierdoor een vrijetijdsbesteding en hangen niet meer doelloos rond. De werkwijze van Streetsport is meer dan sporten alleen. Ze brengen de jongeren ook een positieve grondhouding bij tijdens het sporten die zij ook weer in het dagelijkse leven kunnen gebruiken.

De mogelijkheden om te sporten in de Schilderswijk worden verder verruimd door het optimaal gebruik van locaties in het kader van Het Buurthuis van de Toekomst. Zo stelt De Haagse Sporttuin in de Schilderswijk sportaccommodatie beschikbaar voor andere instellingen of groeperingen.

Er vindt samenwerking plaats met organisaties in de wijk, o.a. met Jeugdcentrum Samson, Buurtcentrum de Burcht en de Octopus en Clubhuis De Mussen. We geven dergelijke projecten een belangrijkere rol in de aanpak Jongeren. Maatwerkafspraken worden gemaakt.

Conclusie Basis op Orde

Door heel breed en heel gericht te investeren in de Schilderswijk en de Schilderswijkers nemen de problemen af. Hiervoor halen we alles uit de kast. Samen met bewoners en professionals gaat dit lukken.

2. Nieuwe Dynamiek

Als de basis op orde is, ontstaat ook (meer) voedingsbodem voor een nieuwe dynamiek. Dit tweede onderdeel van de aanpak leidt tot een vernieuwde Schilderswijk. Niet letterlijk, meer figuurlijk. Er ontstaat meer vertrouwen van bewoners in zichzelf en in de wijk en er is meer vertrouwen in de overheid en andere organisaties. Mensen, ook van buiten de Schilderswijk, komen er graag winkelen. Er komen nieuwe ondernemers af op het aantrekkelijke en betaalbare 'klimaat'. Creatievelingen vestigen zich hier met nieuwe initiatieven en organisaties. Scholen in de wijk staan bekend om het goede extra programma dat ze de leerlingen en ouders bieden. Starters (jongeren, studenten, migranten) voelen zich tevreden met hun woonplek en er komen ook andere groepen mensen in de wijk wonen. Kortom, een bruisende Schilderswijk. Hip en happening, met 'places to be'. Broedplaats van de toekomst.

Onderstaand volgen per thema maatregelen die genomen worden om de nieuwe dynamiek te versterken. Deels gaat dit om concrete maatregelen die op korte termijn al kunnen worden uitgevoerd, deels gaat het om vergezichten. We stimuleren en faciliteren bottom-up initiatieven. De initiatieven zijn veelal vliegwiel voor verandering en leiden tot (mede)eigenaarschap van bewoners en ondernemers.

a) Aan het werk

Een sterke wijkconomie is essentieel voor een gezonde wijk. Dit maakt het versterken en stimuleren van bedrijvigheid en detailhandel tot een speerpunt binnen Deal Schilderswijk. De Hoefkade, Hobbemastraat en Koningstraat willen we versterken en bedrijvigheid en detailhandel stimuleren. Hiervoor maken we afspraken over de huren en we versimpelen de regels.

De focus ligt op gevestigde ondernemers in de wijk. Hun ondernemingen zijn in de afgelopen decennia uitgegroeid tot volwaardige bedrijven, zij zijn bereid te investeren in het vastgoed en zijn daarmee bepalend voor het beeld en de uitstraling van de omgeving. Kwaliteitsverlagende ontwikkelingen rond leefbaarheid, beleving, uitstraling en het voorzieningenaanbod worden tegengegaan.

De ligging van de Schilderswijk, gecombineerd met de potentie van ondernemers en een succesvolle aanpak op ondernemerschap, biedt veel kansen. Het Hobbemaplein, samen met de Haagse Markt het centrumgebied van Transvaal-Schilderswijk, heeft de functie van verbindende schakel tussen de Schilderswijk en de Paul Krugerlaan.

Concreet nemen we de volgende maatregelen.

Er wordt een platform gerealiseerd waarin de gemeente, ondernemers en vastgoedeigenaren zitting nemen. Middels dit platform wordt een breed gedragen brancheringsplan opgesteld waaraan sturing kan worden gegeven door afspraken met de vastgoedpartijen. Imagoverbetering en kwalitatief winkelaanbod zijn centraal punt van aandacht voor de branchering in de wijk.

Bestaande fysieke knelpunten worden weggenomen. Winkelunits worden samengevoegd zodat deze voldoen aan de minimale vestigingseisen van grotere formules en rotte plekken in de winkelstraten (met name Hoefkade) worden weggenomen door de aanpak van arcades, inhammen en portieken. De continuering van het Keurmerk Veilig Ondernemen en het winkelstraatmanagement vormen de basis voor een acceptabel niveau van veiligheid in de straten en de organisatiegraad van de ondernemers. Hiervoor worden middelen uit de tweede fase wijkaanpak aangewend.

Er wordt onderzoek gedaan naar de economie 'achter de voordeur'.

De Schilderswijk vraagt om een concrete vertaling van het Haagse startersbeleid. Startende ondernemers krijgen de kans om te beginnen in de Schilderswijk. Voor een aantal panden wordt een ingroei huur gehanteerd. Hiervoor worden afspraken gemaakt met vastgoedeigenaren. Naast de startersfaciliteiten op gebied van ondersteuning, huisvesting, coaching en financiering is ook een serviceorganisatie voor de winkelstraten actief in het Ondernemershuis Vailantlaan. Kleinschalig en startend ondernemerschap wordt gefaciliteerd door de ontwikkeling van 2.000m² aan bedrijfs- en kantoorruimte, verspreid over de Schilderswijk. Er worden tenminste twee leegstaande panden maatschappelijk vastgoed ontwikkeld tot bedrijfsverzamelgebouw. Bijvoorbeeld de Volharding aan de Van Ostadestraat, het oude politiebureau/gebruikersruimte aan de Van der Vennestraat en het voormalig buurthuis Hobbema aan de Hobbemastraat. De partners in ontwikkeling zijn zorginstellingen, onderwijsinstellingen (stagiaires/studenten), bewonersorganisaties en corporaties.

De Koningstraat wordt opgeknapt binnen de beschikbare middelen uit pijler 5 tweede fase wijkaanpak. Haag Wonen is hier gestart met groot onderhoud van Complex 217. De bibliotheek wordt gehuisvest in Clubhuis de Mussen. De ruimte op de hoek met de Hoefkade die hierdoor vrijkomt, krijgt een kwalitatieve invulling met een publiekstrekker. Door bewonersorganisatie de Paraplu, de winkeliers van aan de

Hoefkade en Clubhuis de Mussen wordt ook nagedacht over een invulling gericht op werkgelegenheid, emancipatie en ondernemerschap van met name vrouwen en jongeren.

Na jaren van voorbereiding krijgt de Haagse Markt volgend jaar een upgradering. De indeling en inrichting worden verbeterd, de toewijzing en de regels over vergunningen gaan veranderen.

Naast het centrumgebied Haagse Markt-Hobbemapelein krijgen druk bezochte openbare plekken in de Schilderswijk gratis wifi. Dit draagt bij aan een beter vestigings- en investeringsklimaat.

De Schilderswijk kent meerdere vermogende ondernemers die bereid zijn te investeren in hun eigen wijk. We gaan snel met hen aan de slag hoe zij willen en kunnen investeren.

b) *Fysieke aanpak: nieuwe mensen in de Schilderswijk*

De Schilderswijk kent nu nog een vrij eenzijdig woningaanbod. We brengen hier meer differentiatie in aan en trekken hiermee ook andere doelgroepen naar de Schilderswijk: middeninkomens, studenten, creatieven, etc. De sociale woningvoorraad wordt in tien jaar teruggebracht van 72% naar 60% door sloop/nieuwbouw op strategische plekken, verkoop van bestaand bezit (o.a. in door het aanbieden van kluswoningen) en hoogwaardige renovatie. Het gaat om het omzetten van 1.500 woningen.

Het woningaanbod wordt verbreed met kleinschalig opdrachtgeverschap en kluswoningen. De gemeentelijke organisatie op dit punt wordt ingezet ten behoeve van in ieder geval Haag Wonen.

Haag Wonen is bezig met de planontwikkeling voor Nuts 1 en 2 (Vermeerstraat e.o.). Haag Wonen bekijkt de mogelijkheden of een deel kan worden uitgegeven als vrije kavels. Het gebied is al aangewezen als actiegebied. Door het vertrek van de eerste huurders woont er nu een aantal tijdelijke huurders. Studenten wonen via stichting De Kunstpassage gratis in de woningen in ruil voor het leefbaar houden van de buurt met diensten als huiswerkbegeleiding.

Haag Wonen ontwikkelt tevens nieuwbouw in de Van Dijkstraat (17 woningen).

Naast deze bestaande plannen wordt een inventarisatie gemaakt van plekken in de Schilderswijk waar op kleine schaal nieuwbouw kan worden ontwikkeld, waaronder kleinschalig opdrachtgeverschap. Komende jaren worden ca. honderd nieuwe koopwoningen en appartementen toegevoegd uit gemeentelijke grondexploitaties.

Om de eenzijdige bevolkingssamenstelling te veranderen, wordt in de sociale huursector niet meer alleen op basis van het aanbodmodel toegewezen, maar ook op basis van bemiddeling (lokaal maatwerk). Hiervoor wordt een deel van de vrije Haagse beleidsruimte ingezet (15% conform de afspraken in het stadsgewest Haaglanden) om een aanzienlijk deel van jaarlijks vrijkomende sociale huurwoningen gericht te kunnen toewijzen aan kansrijke groepen. Daarnaast zal minimaal 20% van de vrijkomende sociale huurwoningen worden verhuurd aan huishoudens met (lage) middeninkomens (> € 34.062). Concreet is de ambitie dan om 200 woningen op jaarbasis toe te wijzen aan kansrijke groepen, waarvan 150 woningen aan middeninkomens en 50 woningen aan kansrijke groepen met een inkomen < €34.062 (bijvoorbeeld studenten, creatieven, starters, etc.).

Woningtoewijzing in de Schilderswijk wordt ingezet om de leefbaarheid en op straat- en complexniveau te verbeteren. Door een 'stoplichtensysteem' in te stellen, kan enerzijds woonoverlast worden aangepakt en voorkomen en anderzijds de leefbaarheid en het 'samenleven' versterkt worden. Haag Wonen onderzoekt op basis van meerdere indicatoren welke complexen het meest kwetsbaar zijn en zal daar een pakket aan maatregelen inzetten om het complex te versterken.

De gemeente creëert samen met de woningcorporaties een overleg over 'Wonen in de Schilderswijk' waarin regelmatig afspraken worden gemaakt over verkoopprogramma's, sloop/nieuwbouwaanpak, huurniveaus (wonen en bedrijven), kleinschalig opdrachtgeverschap en kluswoningen.

c) *Aanpak openbare ruimte*

De openbare ruimte is niet overal op residentiekwaliteit. Zoals in de Kadernota Openbare Ruimte is beschreven, wordt een inventarisatie gemaakt van de straten die opgewaardeerd moeten worden. Dat geldt ook voor de Schilderswijk. Met het principe 'werk met werk maken' kunnen straten dan worden heringericht gelijktijdig met andere werkzaamheden in de openbare ruimte. Dienst Stadsbeheer maakt een concretisering waar werkzaamheden zullen plaatsvinden aan het riool, aan kunstwerken en openbaar vervoer in de Schilderswijk, zodat deze optimaal gecombineerd kunnen worden met werkzaamheden van bijvoorbeeld woningcorporaties.

Daarnaast is in de pijler 'leefbaar wonen' bij de tweede fase van de wijkaanpak een apart traject voor openbare ruimte voorzien, waarvoor in 2012 en 2013 een totaalbedrag van € 3.320.000,= is opgenomen in de begroting om alvast een deel van de wijk op residentieniveau te brengen.

Er is al gestart, als onderdeel van de tweede fase wijkaanpak, met het verbeteren van de kwaliteit van verschillende straten en pleinen. Het gaat om het opknappen van het plein van de campus Zusterstraat en de Stortenbekerstraat; bij deze laatste wordt de buurt betrokken bij het ontwerpproces. In de Vermeerstraat en omgeving wordt de openbare ruimte opgewaardeerd naar residentiekwaliteit, gevolgd op het aanbrengen van P2500 en vernieuwing van het riool. De Hobbemastraat tussen Om en Bij en het Palletplein wordt opgeknapt tegelijkertijd met de vernieuwing van de tramrails. Ook wordt de David Blesstraat heringericht.

d) Een groene en duurzame Schilderswijk

De Schilderswijk is een sterk versteende omgeving. Duurzaamheidsmaatregelen zijn belangrijk als bijdrage aan een prettige leefomgeving, energiebesparing en schonere lucht. Energiemaatregelen aan de woningvoorraad leiden rechtstreeks tot een beperking van woonlasten. Bottum-up initiatieven die bijdragen aan een groene en duurzame Schilderswijk ondersteunen we.

Vanuit het impulsbudget duurzaamheid wordt een aantal voorstellen nader uitgewerkt en uitgevoerd. Er worden groene gevels en mogelijk groene daken in Complex 217 van Haag Wonen aangebracht. Effecten van deze maatregel zijn: minder wateroverlast bij hevige regenval, minder opwarming op hete dagen, betere luchtkwaliteit, isolatie van de woningen en energiebesparing, meer biodiversiteit, een prettige leefomgeving en bewustwording onder bewoners.

Kleinschalige stadslandbouw wordt gerealiseerd voor en door bewoners, bijvoorbeeld middels het concept van de Foodscape Schilderwijk of met Clubhuis De Mussen. Zo ontstaan er zowel groene als sociale biotopen in de wijk. Het vraagt om samenwerking met buurtbewoners, wijkorganisaties en scholen. Gedacht wordt aan het realiseren van kruidengazons, fruit-façades en bessenhekken. Haag Wonen steunt het project Foodscape Schilderwijk. Het Meester de Bruijnplein of het Hannemanplantsoen lijken geschikte locaties om dit te realiseren.

De mogelijkheid voor het realiseren van zonnepanelen op het dak van Clubhuis de Mussen wordt nader onderzocht.

Het MOC in de voormalige Heilige Hartkerk aan het Tenierplantsoen wil zonnepanelen op het dak plaatsen en stadslandbouw in de binnentuin realiseren ten behoeve van de Voedselbank.

Projectbureau Aarde-werk is een aansprekend voorbeeld van een organisatie die zich inzet op het gebied van duurzaamheid. Zij zijn gestart in 2009 met als doel vrouwen bewust te maken van hoe zij duurzamer kunnen leven. Thema's zijn gezonde voeding, energie besparen, water, gezond wonen en huishoudelijk afval. De Deal Schilderswijk ondersteunt dit initiatief van harte.

Conclusie Nieuwe Dynamiek

Met deze inzet ontstaat een nieuwe dynamiek waardoor ook nieuwe mensen zich in de Schilderswijk vestigen en de toekomst vormgeven. Een kansvolle wijk met een kansvolle toekomst.

Organisatorisch

Voor de bestuurlijke slagkracht is een brede coalitie nodig van de belangrijke sleutelfiguren werkzaam in de wijk. Samen vormen zij een stuurgroep onder leiding van de wethouder. Deze coalitie schaaft zich achter de Deal Schilderswijk en zet zich in voor het realiseren daarvan. De speerpunten worden in opdracht van de stuurgroep uitgevoerd.

Er wordt één regisseur voor Deal Schilderswijk, de wijkmanager, aangesteld. Deze regisseert de aanpak straat (schoon-heel-veilig), de aanpak gezinnen en de aanpak jongeren in een wijkteam. Het wijkteam is verantwoordelijk voor de nadere uitwerking en uitvoering van de gebiedsgerichte aanpak (bijvoorbeeld blok voor blok). Zo wordt gefaseerd door de wijk de basis op orde gebracht. Sommige activiteiten vinden op het niveau van de hele wijk plaats, zoals de plaatsing van Oracs. De regisseur is op de hoogte van deze activiteiten en stemt dit af met de gebiedsgerichte aanpak.

De wijkmanager zorgt voor het verbinden in de wijk en het samenwerken tussen alle partijen. Er komt voor een periode van twee jaar een sociaal makelaar ten behoeve van de wijkmanager en deze zal zich met name richten op de sociale aanpak van Deal Schilderswijk.

Het programmabureau wijkaanpak wordt gecontinueerd, maar wordt verkleind. Hiermee wordt budget vrijgemaakt ten behoeve van inzet in de stadsdelen van wijkmanagers en ondersteuning van de wijkmanagers. Ook de communicatiewerkzaamheden zoals deze vorig jaar zijn ingezet door City Mondial worden gecontinueerd.

In elke aanpak ligt zowel een verantwoordelijkheid voor een vindplaats als voor uitvoering. Het team Straat heeft bijvoorbeeld de straat als vindplaats en is verantwoordelijk voor handhavingsactiviteiten. Wanneer op straat jongeren of andere kwetsbare bewoners worden 'gevonden', dan worden deze doorgeleid naar de aanpakken jongeren en gezinnen. Problemen op school komen aan de orde via de zorgcommissies van de school en afhankelijk van het probleem pakt een van de deelnemers het op. Dit kan de vertegenwoordiger zijn van het CJG of de schoolmaatschappelijk werker. De bedoeling is dat de info gedeeld wordt met de partners in het wijkteam gezinnen.

Voor het laten slagen van Deal Schilderswijk is aansluiten bij de kracht van de Schilderswijk zelf essentieel. Met organisaties in de wijk worden de komende periode afspraken gemaakt over een structurele en duurzame bijdrage aan de aanpak.

Kosten en baten

De Deal Schilderswijk is een ambitieus een duurzaam plan om de problematiek van de Schilderswijk voor een langere periode aan te pakken. De Deal Schilderswijk moet worden uitgevoerd binnen de bestaande financiële kaders. Door herlabeling, efficiency en het opheffen van dubbelingen kan een intensieve aanpak worden gerealiseerd. De randvoorwaarde hierbij is wel dat alle kwetsbare groepen (jongeren – gezinnen) sluitend worden aangepakt en de aanpak straat wordt uitgevoerd om zo de basis op orde te brengen en een voedingsbodem te creëren voor een dynamisch Schilderswijk. Met een steeds meer preventieve inzet worden bovendien curatieve kosten steeds lager. Bestaande middelen moeten voor de wijk beschikbaar blijven.

Er is een maatschappelijke kosten en batenanalyse uitgevoerd. Hierin staan de kosten en baten uitgebreid beschreven. De MKBA dient als achtergrondstuk bij voorliggende nota. Uit de MKBA kan de volgende conclusie getrokken worden:

Onderdeel 1: Stabilisatie – basis op orde

De aanpak voor deel één heeft in potentie een positief maatschappelijk rendement. Met name de aanpak gezinnen en de systeeminnovatie die hierbij hoort, leidt tot aanzienlijke baten. Het levert mogelijk een

bijdrage aan de gewenste kostenbesparing voor de gemeente na de diverse decentralisaties. Daarnaast kan het leiden tot effectievere trajecten en het voorkomen van escalaties van problemen bij huishoudens.

Ook de straat- en de jongerenaanpak zijn in potentie positief. Zeker wanneer de relaties tussen de vindplaatsen en de aanpakken goed en sluitend worden gelegd. Een groot deel van het effect op straat moet door het verbeterde eigenaarschap tot stand komen. Begeleiding van vrijwilligers is nodig, maar meer nog een goede relatie tussen deze vrijwilligers en andere professionals die voor opvolging moeten zorgen, zodat vrijwilligers ook resultaat zien van hun werk.

Onderdeel 2: Dynamische wijk

Voor deel twee zijn de ingrepen in de woningvoorraad en een veranderende woningtoewijzing doorgerekend. Dit heeft zowel positieve als negatieve effecten die in de verdere uitwerking gewogen zullen moeten worden:

- de voorgestelde maatregelen hebben een positief effect op de veiligheid en de leefbaarheid in de wijk;
- de voorstellen raken echter ook de voorraad goedkope huurwoningen, waar op dit moment veel behoefte aan is;
- de herstructurering is een kostbare zaak. Het is van belang het financiële tekort op de ontwikkeling te beperken. Het saldo van de bovenstaande maatschappelijke baten;
- het invullen van deel twee zal in praktijk vooral een kwestie van maatwerk en de juiste timing zijn.

Maatschappelijke prestaties/baten

De volgende maatschappelijke doelen (en dus baten) worden via de aanpak nagestreefd.

Aanpak straat:

- De overlast van rommel op straat, vernielingen en bekladding is afgenomen met 20%.
- Het aantal woninginbraken is teruggedrongen.
- De criminele jeugdgroepen zijn aangepakt.
- De overlast van omwonenden is afgenomen met 20%.

Aanpak gezinnen:

- Het bereik van de zorg en hulpverlening is vergroot en versneld.
- Er zijn minder escalaties. Het gaat om bijna 60 huishoudens per jaar.
- De aanpak is efficiënter, met name door het inzetten van het eigen netwerk.
- De aanpak is effectiever. Meer huishoudens bereiken het einddoel.
- Er is minder terugval na het doorlopen van het hulpverleningstraject. In het eindbeeld gaat het om 20% minder.

Aanpak jongeren:

- In 2011/2012 hebben de VSV-casemanagers met 410 jongeren in de Schilderswijk contact gehad (waaronder 296 nieuwe voortijdige schoolverlaters). Daarvan zijn 280 jongeren geplaatst naar school, werk of hulpverlening. Door de extra inzet zullen er 5% (= 15) minder jongeren de schoolverlaten en zullen er 15 jongeren (ca. 5%) meer herplaatst worden t.o.v. 2011/2012.
- De directe toeleiding naar werk is toegenomen met 2%.

Fysieke vernieuwing

- De sociale voorraad is teruggebracht van 72% naar 60%.
- Er is een meer evenwichtige bevolkingssamenstelling.
- Er is meer woningdifferentiatie.
- De openbare ruimte is overal op het niveau van residentiekwaliteit.

Aan het werk:

- Er is 7000 m² extra kleinschalige bedrijfsruimten in o.a. bedrijfsgebouwen
- Er zijn 250 nieuwe arbeidsplaatsen bijgekomen.

Samen gaan we de deal sluiten

Er gebeurt al heel veel in de Schilderswijk vanuit 'het reguliere werk'. Diverse instanties hebben hun organisatie zo ingericht dat zij letterlijk in de Schilderswijk aan het werk zijn. Hieronder een impressie van het aantal fte's dat werkzaam is specifiek in de Schilderswijk.

Gemeente Den Haag	Stadsdeel/wijkteam	5
	OCW/brede buurtschool	1
	OOV/accounthouder	1
	DSO/projectleiding, economie, wonen	3
	Handhavingsteams	13
	Den Haag Op Maat/specifiek voor nieuwe aanpak	5
Uitvoerende organisaties	Politie/wijkagenten	8
	Corporaties/sociaal beheerders	30
	Maatschappelijke dienstverlening (straatcoaches, jongerenwerk, welzijnswerk, opbouwwerk, maatschappelijk werk, etc)	Tussen 40 en 50
	17 Scholen	Ca. 450
	Sportwerkers	3
	CJG (o.a. gezinscoaches, opvoeden in de buurt, etc)	Tussen 20 en 30
Zelforganisaties	41 organisaties	
Buurt Interventie Team (BIT)	4 teams in Schilderswijk	

Daarnaast zijn er vele organisaties ook werkzaam op stedelijk niveau en zijn hun professionals (een belangrijk deel van hun tijd) werkzaam in de Schilderswijk. Bijvoorbeeld, de Haagse Pandbrigade bij de gemeente en bij organisaties als corporaties en de Politie zijn –naast de wijkagenten- natuurlijk meer agenten werkzaam in de wijk. Met al deze mensen en organisaties gaan wij deze deal aan!

Uitvoeringsprogramma Deal Schilderswijk en financiële dekking

Voorliggende deal Schilderswijk leidt tot een uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen. Dit uitvoeringsprogramma zal voor 2013 worden geconcretiseerd door de wijkmanager in overleg met uitvoerende diensten en organisaties. Dit uitvoeringsprogramma kan grotendeels binnen bestaande begrotingen worden uitgevoerd door met extra focus en prioriteit vanuit diensten en organisaties te werken in de Schilderswijk onder regie van de wijkmanager.

Met het besluit tweede fase wijkaanpak (RIS 181395) van oktober 2011 zijn extra middelen beschikbaar gekomen. Voor een aantal activiteiten, die tijdelijk meer volume nodig hebben, is additioneel financieringsruimte nodig in 2013 en 2014.

In de bijlage is een overzicht opgenomen van de activiteiten die binnen de voorgenomen begroting gefinancierd worden (inclusief 2^e fase wijkaanpak).

In onderstaand overzicht zijn de bedragen die met het besluit tweede fase wijkaanpak beschikbaar zijn gekomen voor de Schilderswijk inzichtelijk gemaakt en staan de nieuwe activiteiten in 2013 en 2014.

Pijler		Tweede fase 2012-2013	Nieuw 2013	Nieuw 2014
1	Schoon en handhaving Bewoners en ondernemers aan zet!	PM		

	Politie Keurmerk Veilig Wonen	€ 50K		
2	Jongeren en Onderwijs acties voortkomend uit actiehoudersoverleg (JIT) versterken zorgstructuur onderwijs straatcoaches/gezinsmanagers buurthuis van de toekomst Schilderswijk	€ 1.400K € 325K	€ 150K € 300K	€ 200K € 200K € 300K
3	Multiprobleemgezinnen huis aan huis aan het werk gezinsbegeleiding (gezinscoaches, VIG, maatsch. werk) stut en steun trajecten geïsoleerde vrouwen	€ 2.500K	€ 500K € 125K € 250K	€ 500K € 125K € 250K
4	Economie en werk winkelstraatmanagement verbinden arbeidsmarkt	€ 300K € 200K		
5	Leefbaar wonen Schilderswijk aanpak openbare ruimte	€ 3.320K		
	subtotaal	€ 8.095K + pm	€ 1.325K	€ 1.575K
	Totaal			€ 10.995K + pm

De verantwoordelijk portefeuillehouder zorgt ervoor dat de dekking van de voorgenomen maatregelen met ingang van 2015 binnen de reguliere begroting wordt gevonden.

Ten dele worden activiteiten en projecten verricht ten laste van externe financieringsmiddelen (bijvoorbeeld door de corporaties, particuliere investeerders, etc.). Deze posten zijn hier niet gespecificeerd, en het spreekt vanzelf dat dergelijke projecten slechts verricht kunnen worden indien deze middelen ook daadwerkelijk beschikbaar komen.

Voor de organisatie is nodig:

	2013	2014
Programmabureau , wijkmanagers, etc.	€ 500K	PM
Communicatie City Mondial	€ 200K	PM

Voor wat betreft de kosten van het programmabureau wordt thans uitgegaan van een aangepaste begroting. De kosten zijn met circa 30% verlaagd ten opzichte van 2012. Het 'centrale' programmabureau wordt afgeslankt. Een aantal wijkmanagers in onder andere Laak, Schilderswijk, Moerwijk worden ten behoeve van inzet bij Dienst Publiekzaken gefinancierd vanuit Krachtwijken.

Voor wat betreft de communicatie wordt ook in 2013 uitgegaan van inzet van Stichting City Mondial. Ook deze kosten zijn met circa 30% verminderd.

De kosten in 2014 worden onderdeel van het uitvoeringsprogramma 2014 en verder.

Deze nieuwe financieringsbehoefte wordt gedekt door het bedrag dat binnen de bestemmingsreserve krachtwijken gelabeld is voor MediaLab, totaal € 38 mln. Het MediaLab gaat definitief niet door. Alle participanten hebben medewerking beëindigd. Conform afspraak uit 2008 vallen middelen vrij ten behoeve van het krachtwijkenfonds. Voor het afronden van de Business Case MediaLab blijft een bedrag beschikbaar van € 200K.